

LINN – Litteratur- og litterasitetsforskning Innafor

Høgskolen i Innlandet, Campus Hamar, 28. september 2022

Rom: Auditorium 4 (parallellsesjon 2 på 2A121)

Viktig informasjon om oppdatert program: På grunn av helseutfordringer er Ingeborg Kongslien dessverre blitt forhindret fra å holde sin keynote-forelesning. Konferansens oppstartstidspunkt er følgelig forskjøvet.

Konferanseprogram:

9.45–10	Registrering og kaffe/te
10–10.05	Velkommen ved arrangørene
10.05–10.25	Ida Jahr: «Fat, blood and brain control: a reading of two approaches to neurasthenia»
10.25–10.45	Ingrid Skjerdal: «Sorte vinger og gul tapet – syner og sykdom hos Henrik Ibsen og Charlotte Perkins Gilman»
10.45–11.05	Knut Øystein Høvik: «Urfolksperspektiver i engelskfaget»
11.05–11.20	<i>Pause</i>
11.20–11.40	Sandra Kleppe, Marit Elise Lyngstad og Christina Sandhaug: «Literature, teacher education and climate change»
11.40–12	Cathy Meissner og Juliet Munden: «Educators' and authors' perspectives on professional textbooks for teacher education»
12–12.10	Aud Marie Aamodt-Brønden: «Teaching newly arrived students English reading skills in the regular EFL classroom»
12.10–13	<i>Lunsj (alle påmeldte deltakere får lunsj)</i>
13–13.20	Torunn Skjærstad: «Historical literacy in the English classroom: A theoretical framework»
13.20-13.40	Rannveig Kvinnsland:

	«'har du hört vad som har hänt i syrien?' Om traumer, tilskuere og den andres smerte i <i>Till Damaskus</i> (2014)»	
13.40–13.55	<i>Pause</i>	
	<i>Parallellsesjon 1: Auditorium 4</i>	<i>Parallellsesjon 2: rom 2A121</i>
13.55–14.15	Tove Sommervold og Inger-Kristin Larsen Vie: «Når mødre blir dyr. Lesninger av to nordiske bildebøker for barn»	Kamilla Aslaksen: «Hva er den 'originale' (kon)teksten? <i>I de lange netter</i> som litteraturhistoriografisk eksempel i norskundervisninga»
14.15–14.35	Silje Harr Svare: «Når havet viker unna: Kunstmotivet i bildeboka <i>Spelejenta</i> av Jon Fosse og Øyvind Torseter»	Rebecca Davies: «Structuring thought through material objects in the eighteenth century»
14.35–14.55	Silje Hernæs Linhart: «Havmotivet i et utvalg tekster av Welhaven»	Anne Skaret: «'Struwwelpeter oder Skateboard?' Litterære skulpturer og utstillingsrommets betydninger»
14.55–15.10	<i>Pause</i>	
15.10–15.30	Reidun Bjørnstad: «Framstillinger av klimaendringer i norsk sakprosa for barn og unge: En studie av <i>Før øya synker</i> (2018) og <i>Hva er greia med klima?</i> (2019)»	
15.30–15.50	Malin Jenssen Bakken: «Fett og humor i barnelitteraturen»	
15.50–	Avslutning med bobler, babling og snacks på personalrommet for alle!	

Sammendrag til LINN-konferansen 2022:

Keynoteforelesning ved Ingeborg Kongslie, professor emeritus ved Universitetet i Oslo:

Migrasjon og litteratur ved millennieskiftet

Tittelen er identisk med tittelen på boka eg gav ut i vår: «Migrasjon og litteratur ved millennieskiftet – an inky lifeline of survival». Det er ein studie av skandinavisk litteratur som tematiserer migrasjonserfaringar: Kulturmøte, språkskifte, identitetsforhandlingar og søking etter tilhøyrse. Slike tema er sentrale i samtidslitteraturen internasjonalt, samsvarande med dei store samfunnsendingane dei siste fire-fem decennia. Ein sentral forskar på feltet, danske Søren Frank, har uttrykt at den kanskje vanlegaste protagonisten i samtidslitteraturen, er migranten. Mitt fokus vart å studere denne nye litterære tradisjonen slik han har utfalda seg i skandinavisk litteratur. Eg ser på han som den nordiske delen av ein internasjonal litterær tradisjon, og han må difor sjåast i ein kosmopolitisk kontekst.

Min veg til forskingsfeltet (kort):

Viktige perspektiv til arbeidet har kome frå Edvard Said og Homi Bhabha. Det gjeld Sids analyse av Vestens syn på 'den andre' og hans omgrep 'contrapuntal', som peikar på at eksilanten har eit dobbelperspektiv, at det er to stemmer som kling saman i teksten. Han bruker eit omgrep frå musikken til å beskrive det. Bhabha talar om to diskursar som møtest i det han kallar 'the third space' og legg vekt på hybriditet og perspektiv frå marginalen i narrativar som 'rewrite', i mitt språk 'nyskildrar', nasjonen og formar nye nasjonale forteljingar. Eit liknande perspektiv kjem frå Azade Seyhan i boka *Writing outside the Nation* som talar om å skrive mellom 'histories, geographies and cultural practices'.

Mitt utval av verk som kan kallast migrasjonslitteratur, er translingvale, det vil seie verk som er skrivne på eit andrespråk, hovudsakleg av forfattarar som er migrantar og brukar språket i det nye landet som litterært språk. Steven Kellman brukar termen 'translingual imagination', aka tittelen på boka hans. Translingval litteratur finst frå klassisk tid og fram til våre dagar, særleg aktualisert i samtida med alle dei store samfunnsendingane. Mykje av det som kan kallast 'migrasjonslitteratur', er translingval, og her finst mange namn frå verdslitteraturen. Kjende namn er til dømes Brodsky, Conrad og Nabokov. I mitt utval av *migrasjonsnarrativar* er alle translingvale: Svenske Theodor Kallifatides har gresk bakgrunn (f. 1938, til Sverige 1964, *Utlänningar* 1970, *Det sista ljuset* 1995, *Ett nytt land utanfor mitt fönster* 2001). Norske Michael Konupek har tsjekkisk bakgrunn (f. 1948, til Norge 1977, *I sin tid* 1993). Svenske Fateme Behros har iransk bakgrunn (farsi, f. 1944, til Sverige 1983, *Fångarnas kör* 2001). Danske Rubén Palma har chilensk bakgrunn (f. 1954, til Danmark 1973-74, *Fra lufthavn til lufthavn – og andre indvandrerfortellinger* 2001). Finlandssvenske Zinaida Lindén har sovjetisk/russisk bakgrunn (f. 1963, busett i Finland sidan 1991, *Från Takakirves till Tokyo* 2002). Innanfor denne skandinaviske språkfelleskapen er det eit manggreina mønster av rørsle over grenser som relaterer seg til dobbelperspektiv og nyskildring.

Mitt hovudperspektiv i studium av desse narrativane – med dobbelperspektiv mellom land, kulturar og språk som inkluderer sosiale, kulturelle og eksistensielle aspekt – er korleis dei nyskildrar nordiske liv.

Hva er den «originale (kon)teksten?

I de lange netter som litteraturhistoriografisk eksempel i norskundervisninga

Kamilla Aslaksen, kamilla.aslaksen@inn.no

I løpet av sin levetid utga og redigerte Camilla Collett tre (fire) utgaver av sitt selvbiografiske verk *I de lange netter*. Den første kom på dansk/norsk i 1863, den andre på svensk og ble splittet i to titler i 1866, og den tredje kom i *Skrifter* i 1892 ([Collett] 1863, 1866a, 1866b; Collett 1892). De to norske utgavene er svært ulike, idet flere tekster er tatt ut og andre er tatt inn, endringer forskningslitteraturen har viet en del oppmerksomhet.

Presentasjonen tar utgangspunkt i en litteraturhistoriografisk undersøkelse jeg har gjort av de ulike utgaver av *I de lange netter* ut fra et bokhistorisk perspektiv, og blir en refleksjon over muligheten til å «didaktisere» temaene derfra (Aslaksen 2022; Benjamin 2001; Darnton 2003; Genette 1997; McKenzie 2002; Rose 1988; Woodmansee 1994; Woolf 1987). Med grunnlag i et skille mellom *tekst*, *dokument* og *verk*, og ut fra en forståelse av verk som en *samling tekster i prosess*, trekker jeg empirisk på tekster, brev og andre paratekster for å undersøke forholdet mellom de tre utgavene (Benjamin 2001; Nielsen 2017). Fordi forskningen ikke har tatt hensyn til at mange endringene i 1892-utgaven var gjort også i de svenske utgavene fra 1863, trekkes det misvisende slutninger både om forfatteren og hennes verk. Ikke bare kaster *Under långa nätter / Under ljusa dagar* (1863) nytt lys over endringene i 1892-utgaven, men tvinger også forskningen til å revidere sine oppfatninger av forholdet mellom forfatter og verk.

Utfordringen i denne presentasjonen vil være å knytte et slikt forskningsarbeid til en undervisningssituasjon. Hvordan kan kunnskapen om verkshistorie utnyttes i litteraturundervisning? Er metoden overførbart til andre verk? Kan en lære elever å utforske verk i prosess? Kan dette materialet brukes som utgangspunkt for en litteraturhistoriografisk undervisningsmetode?

Referanser:

- Aslaksen, Kamilla. 2022. Forfatter og verk. Hvorfor vi må tenke nytt om Camilla Colletts *I de lange netter*. Edda Vol. 109. Utg. 1.
- [Collett, Camilla] 1863. *I de lange Nætter*. Christiania: Cappelen.
- . 1866a. *Under de långa nätter*. Stockholm: L.H. Hierta.
- . 1866b. *Under ljusa dagar*. Stockholm: L.H. Hierta.
- Collett, Camilla. 1892. *Skrifter. Ny, forøget og omarbeidet udgave*. Bd. 1–8. Kjøbenhavn og Kristiania: Alb. Cammermeyer.
- Benjamin, Walter. 2001. «Oversetterens oppgave». I *Hermeneutisk lesebok*, redigert av Sissel Læg Reid og Torgeir Skorgen, oversatt av Steinar Danielsen, 353–364. Oslo: Spartacus.
- Darnton, Robert. 2003. «Hva er bokenes historie?» I *Bokhistorie*, redigert av Tore Rem, 43–70. Oslo: Gyldendal.
- Genette, Gérard. 1997. *Paratexts: Thresholds of Interpretation*. Cambridge: Cambridge University Press.
- McKenzie, D.F. 2002. «The Book as an Expressive Form». I *The Book History Reader*, redigert av David Finkelstein og Alistair McCleery, 27–38. London og New York: Routledge.
- Nielsen, Klaus. 2017. *Bogen og værket. En Introduktion til tekstkritik og boghistorie som litteraturteori*. København: Museum.
- Rose, Mark. 1988. «The Author as Proprietor: Donaldson v. Becket and the Genealogy of Modern Authorship». *Representations*, nr. 23, Summer 1988: 51–85.
- Woodmansee, Martha. 1994. *The Author, Art, and the Market: Rereading the History of Aesthetics. The Social Foundations of Aesthetic Forms*. New York: Columbia University Press.
- Woolf, Virginia. 1987. *A Room of One's Own*. London: Triad Grafton.

Teaching newly arrived students English reading skills in the regular EFL classroom

Aud Marie Aamodt-Bränden, audaamod@oyer.kommune.no

The main purpose of this PhD project is to develop new knowledge on teaching methods to use in the regular EFL classroom, aiding newly arrived multilingual students in junior high, to become proficient readers of English.

This projects' main aim is: How to facilitate good classroom practices to enhance newly arrived students' English reading skills. The second objective is: How to teach reading skills by the means of Graphic Novels.

This is a qualitative study, using action research, classroom observation and interviews with teachers and students. The candidate will develop teaching methods, and perform a pilot, before the texts and activities will be taught by three other teachers.

References:

- Atroschi, G., Brattland, S., Wahlberg, I. & Kjelaas, I. (2022). Flerspråklige læreres rolle i opplæringen for nyankomne elever. I I. Kjelaas & R. V. Ommeren (Red.), *Andrespråksopplæring for nyankomne ungdommer: tilnærminger for mestring og myndiggjøring* (s. 67–82). Fagbokforlaget.
- Drew, I. & Sørheim, B. (2016). *English Teaching Strategies: methods for English teachers of 10 to 16-year-olds*. (3. utg.). Det Norske Samlaget.
- Kjelaas, I. (2022). Ord- og begrepslæring i et andrespråksperspektiv. I I. Kjelaas & R. V. Ommeren (Red.), *Andrespråksopplæring for nyankomne ungdommer: tilnærminger for mestring og myndiggjøring* (s. 85–99). Fagbokforlaget.
- Kjelaas, I. (2022). Organisering av opplæringa for nyankomne ungdommer. I I. Kjelaas & R. V. Ommeren (Red.), *Andrespråksopplæring for nyankomne ungdommer: tilnærminger for mestring og myndiggjøring* (s. 33–46). Fagbokforlaget.
- Dewilde, J. & Kulbrandstad, L. A. (2016). Nyankomne barn og unge i den norske utdanningskonteksten. *Nordand*, 11(2), 13–33.
- Steinkellner, A. (2017). Statistisk Sentralbyrå. Hentet 09 09, 2022 fra Innvandrere i Norge, 2017: <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/hvordan-gar-det-med-innvandrere-og-deres-barn-i-skolen>

Fett og humor i barnelitteraturen

Malin Jenssen Bakken, malin.bakken@inn.no

I dette innlegget vil jeg presentere mitt ph.d.-prosjektet, som har oppstart høsten 2022. I prosjektet undersøker jeg hvordan fett beskrives, vises frem og behandles i litteratur for barn. Problemstillinger knyttet til diskurser om kropp er aktuelt innenfor en rekke samfunnsområder, men er i overaskende liten grad utforsket innenfor barnelitteraturen. Interessen for denne tematikken er likevel økende, og i skandinavisk barnelitteraturforskning representerer særlig Mia Österlund og Åsa Warnqvists (2021a, 2021b) forskning på svenske bildebøker viktige perspektiv. I en norsk kontekst er det inntil nylig rettet lite oppmerksomhet mot (det manglende) kroppsmangfoldet i barnelitteraturen, men også her er det det siste året publisert artikler som setter søkelys på kroppsfremstilling og fedme i bildebøker (se f.eks. Johannesen & Nordahl, 2020).

Prosjektet går slik i dialog med eksisterende skandinavisk og internasjonal forskning på feltet, men vil også være et bidrag til økt forståelse for hvilke diskurser om kropp som finnes i norske barnelitterære tekster, og hvordan unge lesere selv responderer i møte med disse karakterene. Den overordnede problemstillingen for prosjektet er: *Hvordan fremstilles fedme i skjønnlitteratur for barn, og hvordan responderer unge lesere på fete karakterer de møter i skjønnlitteraturen?*

Avhandlingen vil bestå av tre artikler som tilnærmer seg problemstillingen hver på sin måte: en litteraturanalyse av en visuell romanserie for barn, en resepsjonsstudie av barns responser på overvektige litterære karakterer og en korpusstudie som undersøker fremstillinger av fedme i et historisk perspektiv. Det teoretiske rammeverket for prosjektet er satt sammen av innsikter fra flere felt. *Fat studies* er en betegnelse for studier som setter representasjoner av fete kropper i sentrum av undersøkelsene, og vil utgjøre et sentralt rammeverk for hele prosjektet. Det samme gjør teorier om humor, og særlig teorier om humorens sosiale funksjon blir et sentralt utgangspunkt for å utforske av diskurser om kropp i litteraturen (jf. Billig, 2010). Som blant annet Warnqvist (jf. Fjeldberg, 2020) peker på, får ofte fete karakterer en humoristisk funksjon, og opptrer gjerne som komiske bi-karakterer eller et morsomt «side-kick». En kritisk tilnærming til humorens funksjon i karakterfremstillinger vil derfor være en sentral inngang for analysene, og for å forstå hvilke diskurser om kropp unge lesere tar del i, i møte med litteraturen.

Referanser:

- Billig, M. (2010). *Laughter and Ridicule. Towards a Social Critique of Humour*. Sage Publications.
- Fjeldberg, G. (2020). Fettskrekke utradere tjukke barn. I *Periskop*. Hentet fra: <http://www.periskop.no/fettskrekke-utradere-tjukke-barn/>
- Johannesen, E. H. & Nordahl, J. (2020). Skam, kopp og mat i bildeboka *Mor*. I H. Dybvik & E. Karlsson (Red.), *Fra bordvers til bildebøker. Mat og måltider i barnelitteraturen* (s. 111–132). Fagbokforlaget.
- Warnqvist, Å. & Österlund, M. (2021). Att skildra feta kroppar. Vimmelbokslogik och fet temporalitet i Kristin Roskiftes *Alle sammen teller*. I *Tidsskrift för litteraturvetenskap*, 51(1-2), 25–39. <https://doi.org/10.54797/tfl.v51i1-2.1714>
- Warnqvist, Å. & Österlund, M. (2021). Girlhood, Gazing and Fatness. Toward a Joining og Fat Studies and Girlhood Studies through Gabriella Sköldenberg's Young Adult Novel "Trettonda sommaren". *Barnboken. Journal of Children's Literature Research*, 45, 1–23. <https://doi.org/10.14811/clr.v45.693>

Framstillinger av klimaendringer i norsk sakprosa for barn og unge: En studie av *Før øya synker* (2018) og *Hva er greia med klima?* (2019)

Reidun Bjørnstad, reidun.bjornstad@inn.no

I presentasjonen skal jeg legge fram deler av mitt fullførte masterprosjekt fra høsten 2020, som er en studie av *Før øya synker: En klimadokumentar* (2018) av Teresa Grøtan og *Hva er greia med klima?* (2019) av Ole Mathismoen og Jenny Jordahl. Temaet for oppgaven er framstilling av klimaendringer i nyere norsk sakprosa for barn og unge. Jeg undersøker hvordan fagstoff om klimaendringer framstilles gjennom visuelle og verbalspråklige elementer, og hvordan naturen og menneskets rolle i relasjon til klimaproblematikken blir framstilt.

Bøkene presenterer klimaendringstematikken gjennom ulike formuttrykk og gjør tydelige henvendelser til leseren ut fra dette. *Før øya synker* har en dokumentarisk framstilling, mens *Hva er greia med klima?* formidler kunnskap i tegneserieformat. De teoretiske perspektivene er tilknyttet ulike fagfelt. Ettersom bøkene i mitt utvalg er sakprosatexter, ser jeg disse i lys av særtrekk som den tidligere forskningen på sakprosa for barn og unge har bidratt med. For å undersøke hvordan bøkene formidler kunnskap gjennom flere modaliteter, anvender jeg multimodalitetsteori og begreper fra bildebokteori. Det viktigste teoretiske bidraget finner jeg i en økokritisk tilnærming, der begreper innenfor økokritikkens diskurs blir viktige for å belyse hvordan forholdet mellom natur og menneske blir framstilt i de to bøkene. Begrepene er også sentrale i den økokritiske NatCul-matrisen (NaChiLitCul, u.å.-c) som utgjør ett av mine to analyseverktøy. Det andre analyseverktøyet jeg benytter, er utviklet for analyse av sakprosa for barn (Goga, 2019, s. 15).

Gjennom analysetilnærmingen finner jeg at *Før øya synker* og *Hva er greia med klima?* framstiller klimaendringer på ulike måter. *Før øya synker* presenterer virkelighetsnære og personlige fortellinger tilknyttet dramatiske erfaringer med klimaendringer. Den objektive kunnskapen vektlegges også, og er framstilt gjennom kunnskapskilder forbundet med høy validitet. *Hva er greia med klima?* utnytter tegneseriemediets muligheter. Den omfattende kunnskapsmengden blir hovedsakelig formidlet gjennom fiktive karakterer og en konstruert dialog i snakkebobler. Tegneseriens tradisjonelle ruteinndeling utnyttes også til visuell framstilling av objektivt fagstoff. Boka har et naivistisk og stilisert formuttrykk, der antropomorvisering av natur og dyr er et viktig grep. Den underholdende og tidvis humoristiske framstillingen bidrar til popularisering av fagstoffet i denne boka. I et økokritisk perspektiv finner jeg at forholdet mellom natur og mennesker er sammenfallende i de to bøkene. De understreker viktigheten av en bevegelse bort fra det antroposentriske verdensbildet, i retning økosentrisme. De formidler en tydelig appell til den unge leseren og fastslår at ungdom er avgjørende i arbeidet med klimaspørsmålene i framtida. Mine analyser viser at begge bøkene gir muligheter for dannelse i retning miljøbevissthet og støtter med dette opp om sakprosaens dannelsespotensiale i forbindelse med klimaproblematikken.

Referanser:

- Goga, N. (2019). Hvordan kan vi analysere sakprosa for barn og unge? *Sakprosa*, 11(3), 1-27. <http://dx.doi.org/10.5617/sakprosa.6531>
- Grøtan, T. (2018). *Før øya synker: En klimadokumentar*. Gyldendal Norsk Forlag
- Mathismoen O. & Jordahl, J. (2019). *Hva er greia med klima?* Vigmostad & Bjørke. *Nature in Children's Literature*. (u.å.c). *The NatCul Matrix*. Hentet 1. februar 2020 fra <http://blogg.hvl.no/nachilit/the-natcul-matrix/>

Structuring thought through material objects in the eighteenth century

Rebecca Davies, rebecca.davies@inn.no

Back in 2017, a ‘fidget toy’ called a fidget spinner briefly became a fad. A number of educators and parents argued that such fidget toys, far from being a distraction, helped the concentration of children, particularly non-neurotypical children who struggled with cognitive tasks. This claim has been largely disproved in numerous articles on cognition and child development since, but the conception that internalised cognitive processes might be ordered and assisted by external matter is one that, this paper argues, echoes Enlightenment discussions of thought and ontology.

My paper will focus on two eighteenth-century authors, focusing on how they connect thought-processes with external objects or environments: Alexander Gerard in his *Essay on Genius* (1774) and Mary Wollstonecraft in *Letters Written in Sweden, Norway and Denmark* (1796). Gerard describes a politician who cannot order his thoughts without playing with his snuffbox, and a lawyer who always plays with a piece of packing thread while pleading his clients’ cases. Wollstonecraft describes how the landscape of Risør orders the thoughts with which her mind is pre-stocked through reading books. She describes this as a passive process, rather than a process that is carried out by her own brain. Drawing on eighteenth-century “thing theory” (Brown, 2001) – which examines the increased emphasis on material objects in the eighteenth century – I will initiate a discussion of the Enlightenment understanding of the material world relative to the processes and ordering of internalised thought (Baird and Ionescu, 2013; Blackwell, 2007; Benedict, Silver, 2015). This paper will demonstrate that the cognitive connection between ordering of thoughts and the external material world complicated notions of the Cartesian ‘self’.

References:

- Baird, Ileana and Ionescu, Christina (eds.) *Eighteenth-Century Thing Theory in a Global Context : From Consumerism to Celebrity Culture* (Ashgate, 2013)
- Blackwell, Mark (ed.). *Secret Life of Things: Animals, Objects, and It-Narratives in Eighteenth-Century England* (Bucknell University Press, 2007)
- Brown, Bill (ed.). *Things*. (Chicago University Press, 2004)
- Gerard, Alexander. *Essay on Genius*. (W. Strahan; T. Cadell, 1774).
- Silver, Sean. *The Mind is a Collection: Case Studies in Eighteenth-Century Thought*. (University of Pennsylvania Press, 2015)
- Wharton, Joanna. *Material Enlightenment: Women Writers and the Science of Mind, 1770-1830*. (Boydell & Brewer, 2018).
- Wollstonecraft, Mary. *A Short Residence in Sweden*. (Penguin, 1987).

Urfolksperspektiver i engelskfaget

Knut Øystein Høvik, knut.hovik@inn.no

Siden 2006 har kunnskap om urfolk inngått som en del av engelskfaget i norsk skole. Særlig litteratur, film og andre kulturelle uttrykk om urfolk i Nord-Amerika, Australia og New Zealand/Aotearoa har fått prege engelskundervisningen, lærebøker og eksamenssett. Med en revidert læreplan, nå også med fokus på samisk kultur, er tiden moden for å utvide og variere utvalget av tekster, reflektere over selve urfolksbegrepet, men også tenke gjennom hvordan det samiske kan finne sin naturlige plass i engelskfaget.

Denne presentasjonen tar utgangspunkt i et kapittel om urfolksperspektiver i engelskfaget i et læreverk som kommer på Universitetsforlaget i 2023 (Holander og Høvik i *Didaktikk for mangfold: Samiske emner i skole og utdanning*), hvor vi diskuterer hvordan engelsklærere kan bidra til økt bevisstgjøring om urfolkstematikk hos sine elever. Vi presenterer ulike kulturelle uttrykk av og om urfolk fra ulike deler av den engelskspråklige verden, men også de samiske områdene, og reflekterer over hvordan de kan brukes pedagogisk i klasserommet.

Sentralt i diskursen står selve urfolksbegrepet, og hvordan det skal forstås. “Indigenous”, er relativt nytt og veldig spesifikt slik det brukes politisk og juridisk (International Labour Organization, 1989). Begrepet brukes om hvem som kan sies å tilhøre et urfolk eller et stammefolk, men handler også om landrettigheter og forvaltning av naturressurser. Men urfolksbegrepets transkulturelle innhold medfører også nødvendigvis generaliseringer, som i sin tur kan lede til stereotypier og føre blikket vekk fra det spesifikke ved ulike kulturer og situasjoner, ekskludere mindre gjenkjennelige urfolk, og gjøre at negative stereotypier følger med og naturaliseres. Her har Helen Murray (2021) et godt poeng i sin kritikk av læreplanens bruk av “urfolksperspektivet” i entall. Det kan gi et inntrykk av et entydig og statisk perspektiv på verden, går på tvers av planverkets fokus på mangfold, og kan være direkte misvisende.

Målet med kapitlet er å bidra til engelsklærerens kunnskapsbase og bevissthet om noen grunnleggende forhold i diskursene om urfolk, historie og rettigheter og mulige måter å koble det samiske elementet i læreplanene til læring om urfolk mer generelt. Samtidig ønsker vi å gi læreren et godt utgangspunkt for å oppsøke og bruke innholdsrike, stimulerende og utfordrende tekster, filmer og annet didaktisk materiale i undervisningen. Fremfor alt viser vi til muligheter for å ta i bruk engelskfagets etablerte styrker: fagets globale perspektiv, med utvidet rom for kulturelt og språklig mangfold, og tradisjonelle fokus på kritisk og kreativ forståelse av ulike former for tekst.

Referanser:

International Labour Organization. (1989). *C169 - Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169)*.

https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C169

Murray, H. (2020). Urfolksperspektiver i fagfornyelsen. *Bedre skole, 1*, 32-35.

Fat, blood and brain control: a reading of two approaches to neurasthenia

Ida Jahr, ida.jahr@inn.no

A surprising amount of modern(ist) writers of the late 19th and early 20th century were at some point in their lives diagnosed with neurasthenia, a diagnosis of nervous exhaustion which many consider to be a diagnosis of the same symptoms and ails as today's diagnoses of chronic fatigue syndrome (CFS) or myalgic encephalitis (ME) (Lian and Bondevik). In this paper, I will perform a new reading of *Fat and Blood: An Essay on the Treatment of Certain Forms of Neurasthenia and Hysteria* by Silas Weir Mitchell, the neurasthenia doctor mentioned in Charlotte Perkins Gilman's short story "The Yellow-Wall Paper", and *Treatment of Neurasthenia by the Teaching of Brain Control* by Roger Vittoz, who treated T.S. Eliot while the latter was writing "The Waste Land" (Gold). Weir Mitchell's book has been criticized from a feminist perspective, for his different treatment of male and female patients (see Will and Stiles) and from a medical perspective, for his focus on inactivity (hence the name "The Rest Cure"). I argue that these two perspectives can be integrated, as the point of the cure is not the rest, but the infantilization. The method described in Vittoz' book is surprisingly similar to more recent forms of "brain control", and dependent on a completely different relationship between the doctor and the patient.

References:

- Gold, Matthew K. "The Expert Hand and the Obedient Heart: Dr. Vittoz, T.S. Eliot, and the Therapeutic Possibilities of "the Waste Land"." *Journal of Modern Literature* 23, no. 3/4 (2000): 519-33. <https://doi.org/10.1353/jml.2000.0007>.
- Lian, Olaug S., and Hilde Bondevik. "Medical Constructions of Long-Term Exhaustion, Past and Present." *Sociol Health Illn* 37, no. 6 (2015): 920-35. <https://doi.org/10.1111/1467-9566.12249>.
- Mitchell, Silas Weir. *Fat and Blood: An Essay on the Treatment of Certain Forms of Neurasthenia and Hysteria*. 5th ed. London: J.B.Lippincott Company, 1911
- Stiles, Anne. "Go Rest, Young Man." *Monitor on Psychology* 2012, no. 1. (2012). <https://www.apa.org/monitor/2012/01/go-rest>.
- Thraikill, Jane F. "Doctoring "the Yellow Wallpape"." *ELH* 69, no. 2 (2002): 525-66. <https://doi.org/10.1353/elh.2002.0019>.
- Vittoz, Roger. *Treatment of Neurasthenia by the Teaching of Brain Control*. Translated by H.B. Brooke. London: Longmans, Green and co, 1911.
- Will, Barbara. "The Nervous Origins of the American Western." *American Literature* 70 (1998): 293-316.

Literature, teacher education and climate change

Sandra Kleppe, sandra.kleppe@inn.no
Marit Elise Lyngstad, marit.lyngstad@inn.no
Christina Sandhaug, christina.sandhaug@inn.no

This project, which is still in its infancy, aims to prepare pupils, students, and teachers for the climate-ready classroom using tools from literary studies. Part of the inspiration came from a recent UNESCO report on “Getting schools climate-ready” (2021), which concluded that, of a 100 countries reviewed, only half of them mentioned climate change in their national curriculum, and Norway was not among the few countries that scored well in this report. In Norway, “Respect for nature and environmental awareness” is supposed to be one of the core values of education, and “Sustainable development” has been introduced as an interdisciplinary topic meant to permeate all subjects (Ministry of Education, 2019). Still, 40% of the teachers worldwide surveyed for the UNESCO report stated that they did not know how to teach about climate change, even though 95% of the teachers thought it was an important topic (UNESCO, 2021).

In this project, we argue that creativity, personal connection, agency and empowerment are all qualities literary texts can impart to readers. In addition, literature can instill a sense of empathy, imagination, inspiration, and hope, as well as promote the critical reading skills necessary to navigate complex challenges such as the climate crisis. Yet, this vast resource has remained untapped in current climate policies – something we aim to change. Therefore, this project seeks to implement changes both in teacher education programs and in local and international schools in order to empower teachers and pupils with tools to navigate the current climate crisis.

The project will consist of several “work packages”:

1. Theoretical framework
2. Life-long climate learning with literature (including creative writing)
3. Curriculum change for the climate-ready classroom (including teaching “packages” for schools, developed through action research in classrooms)
4. Literature in the outdoor classroom: High school of the parks (a collaboration between researchers and schools in Norway, Sweden, and USA)

At LINN, we would like to present the main idea behind our project and where we are currently at in the process of establishing it.

References:

- Ministry of Education. (2019). *Core curriculum: Values and principles for primary and secondary education*. Retrieved from <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/?lang=eng>
- UNESCO. (2021). *Getting every school climate-ready: How countries are integrating climate change issues in education*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379591>

“har du hørt vad som har hänt i syrien?” Om traumer, tilskuere og den andres smerte i *Till Damaskus* (2014)

Ranveig Kvinnsland, ranveig.kvinnsland@inn.no

Våren 2021 leverte jeg min masteroppgave i nordisk litteratur ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier ved Universitetet i Oslo. I denne masteroppgaven utforsket jeg Ghayath Almadhoun og Marie Silkebergs *Till Damaskus* fra 2014. Verket er et samarbeid som går på tvers av språk, kulturer og tradisjoner, og jeg viser hvordan verket bruker poesien til å gi et nytt og annerledes blikk på forståelser av traumer, tilskuerposisjoner og den andres smerte.

Den arabiske våren og borgerkrigen i Syria ligger som et bakteppe for verket, og diktjeget står på utsiden av konflikten og påkaller dermed en utforskning av diktjeget som tilskuer. Jeg bruker begrepet lidelsens estetikk som en overordnet betegnelse på traumer, tilskuere og smerte i verket. Betegnelsen er imidlertid vid, og jeg utdyper derfor med Susan Sontags *Regarding the Pain of Others* (2003) og Cathy Caruth (1995) og Unni Langås (2016) sine forståelser av traumer i litteraturen. I analysen av tilskueren tar jeg utgangspunkt i posisjonene voyeur og narsissist, men jeg foreslår i denne oppgaven å tilføye med et tredje alternativ, nemlig vitnet. Voyeuren og narsissisten tar utgangspunkt i en hierarkisk struktur der tilskueren er fordelaktig posisjonert i møte med den andre, mens vitnet forsøker å møte den andre med et åpnere blikk.

Et av de mest sentrale momentene jeg har lært fra dette prosjektet, er behandlingen av verkets overordnede kompleksitet. Kompleksiteten uttrykkes blant annet ved at diktene er formmessig heterogene uten et fast mønster eller system for diktsekvensene. Jeg har kalt diktene blokkdikt, kvadratdikt og sekvenser, uten å gå nærmere inn på hva dette egentlig betyr. Det er denne betydningen jeg ønsker å utforske enda mer. Det er også sentralt at verket er et samarbeidsprosjekt mellom to poeter som skriver på ulike språk. Jeg har ikke behandlet dette direkte i denne oppgaven, for å unngå spekulative antakelser om hvem som «eier» hvilke dikt. Det står jeg for fremdeles, men jeg vil gjerne utforske oversatt poesi i større grad.

Referanser:

- Almadhoun, G., & M. Silkeberg. (2014). *Till Damaskus*. Albert Bonnier forlag.
- Caruth, C. (Red.). (1995). *Trauma: Explorations in Memory*. The Johns Hopkins University Press.
- Hamm, C., S. H. Lindøe, & B. Markussen (Red.). (2017). *Lidelsens estetikk. Sår, sorg og smerte i litteratur, film og medier*. Alvheim og Eide akademisk forlag.
- Langås, U. (2016). *Traumets betydning i norsk samtidslitteratur*. Fagbokforlaget.
- Sontag, S. (2003). *Regarding the Pain of Others*. Penguin Books.

Havmotivet i et utvalg tekster av Welhaven

Silje Hernæs Linhart, silje.linhart@inn.no

Havet opptrer svært hyppig i Johan Sebastian Welhavens tekster, både i diktene, og i enkelte prosatekster. Jeg vil undersøke nærmere hva slags form, funksjon og betydning havet har i forfatterskapet, der det opptrer henholdsvis som motiv, symbol, eller omgivelse – iblant er havet mindre framtreddende, som et slags bakteppe for skildringer av andre hendelser eller betraktninger.

En type poetisk bilde mange romantiske poeter danner, ifølge Paul de Man, går ut på å først gi en mer eller mindre konkret beskrivelse av et materielt objekt, ofte i form av en naturskildring, som så utvides og utvikles til å ta form av noe mentalt og åndelig (de Man, 1984, s. 13). Denne bevegelsen viser de Man i en rekke eksempler fra tysk, fransk og engelsk romantikk. I hvilken grad slike glidninger i bildebruken også finner sted hos Welhaven, nærmere bestemt i de diktene der havet opptrer som motiv og/eller symbol, er ut fra mine lesninger litt varierende. Havet kan, hos Welhaven, i mange tilfeller opptre som et slikt utgangspunkt for en utvidet transcenderende betydning som de Man beskriver, om enn ikke alltid like klart som i de fleste av eksemplene de Man viser til. I andre tilfeller har havet andre funksjoner i teksten. Det kan være skildringer der havet ikke opptrer som utgangspunkt for romantiske filosoferinger, men snarere i sine jordnære og praktiske betydninger – havet som for eksempel arbeidsplass eller framkomstmiddel. Havet kan også opptre som del av å beskrive det karakteristiske ved et bestemt sted. Her er det for eksempel stor forskjell på hvordan Welhaven skriver om havet på henholdsvis det norske Vestlandet og Østlandet. I tilfellene der havet slik opptrer som del av et større landskap, vil jeg gjøre nytte av Hans Ulrich Gumbrechts begrep «Stimmung» (Gumbrecht, 2012), som går ut på å analysere hvordan skildringer i en tekst utgjør del av å gjengi og skape bestemte atmosfærer, gjerne da for å gi et levende bilde av et bestemt sted i en bestemt tid.

Referanser:

De Man, P. (1984). *The rhetoric of romanticism* (pp. ix, 327). Columbia University Press.

Gumbrecht, H.U. (2012). *Atmosphere, mood, Stimmung : on a hidden potential of literature*. Stanford University Press.

Welhaven, J.S. (1990). *Samlede verker : 1 : Dikt* (Vol. 1, p. 378). Universitetsforlaget.

Welhaven, J.S. (1990). *Samlede verker : 2 : Dikt* (Vol. 2, p. 504). Universitetsforlaget.

Welhaven, J.S. (1991). *Samlede verker : 3 : Prosa* (Vol. 3, p. 528). Universitetsforlaget.

Welhaven, J.S. (1992). *Samlede verker : 4 : Prosa* (Vol. 4, p. 601). Universitetsforlaget.

Educators' and authors' perspectives on professional textbooks for teacher education

Cathy Meissner, catharine.meissner@inn.no

Juliet Munden, juliet.munden@inn.no

This paper presents some of the findings from an interview study that sought to answer the following research questions:

- What characterises the writing of professional textbooks in English didactics?
- Why do teacher educators use professional textbooks in English didactics education?

The data is based on 12 interviews with a total of 21 interviewees. Two overlapping groups of informants were involved: teacher educators responsible for courses in English didactics, and authors or editors of professional textbooks in English didactics. The paper presents their perspectives on the present and future roles of professional textbooks, and in particular how they positioned a physical textbook in relation to newer forms of communication and intertextuality (Bondi, 2016) and the current emphasis on research in higher education (Kyvik & Vågan, 2014).

The authors typically reported that they had for some time seen a gap in the market when they were course administrators looking for suitable syllabus literature. They had felt that they were able to fill that gap, and that doing so had been rewarding and gratifying. The opportunity to influence the direction of English didactics was repeatedly mentioned as a strong motivation for the very time-consuming work of writing a professional textbook. We identified six main reasons that authors gave for why students need a professional textbook. These reasons were largely re-iterated by teacher educators, who supplemented them with several more pragmatic considerations. An important way in which educators and authors saw themselves as influencing the development of English didactics in Norway was in the relative emphasis they gave to the four types of knowledge we have termed repertoire, contextualisation, theory and research. An analysis of the various ways in which they understood and positioned research and repertoire indicates that there are conflicting perceptions as to how these types of knowledge should constitute English didactics in teacher education.

References

- Bondi, M. (2016). Textbooks. In K. Hyland & P. Shaw, (Eds.), *The Routledge handbook of English for academic purposes* (pp. 323-334). Routledge.
- Kyvik & Vågan (2014). *Forskningsbasert utdanning?* [Research-based education?]. Abstrakt Forlag.

«Struwwelpeter oder Skate-board?» Litterære skulpturer og utstillingsrommets betydninger

Anne Skaret, anne.skaret@inn.no

I prosjektet *Litterære skulpturer: barnelitteratur på tvers av medier* legger jeg relasjonen mellom barnelitteratur og skulptur under lupen. Sentralt i prosjektet står et utvalg litterære skulpturer, som framstiller figurer og hendelser fra barnelitterære verk (Skaret, 2014). Relasjonen mellom skulpturene og de barnelitterære verkene analyseres både med tanke på hvordan skulpturer kan framstille barnelitteratur, men også med tanke på hvordan skulpturene kan kaste lys over barnelitteraturen de er inspirert av.

En litterær skulptur er ikke bare et romlig organisert objekt i seg selv, men den utfolder seg også i et rom. Ifølge Erik Mørstad (2007) handler det om skulpturens virkningsrom, som det er viktig å ta i betraktning når man skal undersøke hva en skulptur kommuniserer og hvordan den fungerer. I dette paperet vil jeg studere virkningsrommet til Franziska Lenz-Gerharz' skulptur *Struwwelpeter-Brunnen* (1985), som er inspirert av Dr. Heinrich Hoffmanns klassiske verk *Der Struwwelpeter* (1845), på norsk oversatt til *Busteper*. Følgende spørsmål søkes besvart i presentasjonen: Hva tilfører rommet *Struwwelpeter-Brunnen*, og hva gjør skulpturen i sin tur med rommet den står plassert i? Og hvilke funksjoner får dette for skulpturens framstilling av Hoffmanns barnelitterære verk?

Struwwelpeter-Brunnen er plassert i Frankfurt, Hoffmanns fødeby, nærmere bestemt på Hauptwache, et stort indre flerfunksjonelt byrom, hvor det daglig ferdes mange mennesker. Jeg trekker veksler på Doreen Masseys (1992) begrep «Space/Time» for å kaste lys over betydninger av skulpturens relasjonelle forhold til andre objekter i rommet den står i. Videre må det hensyntas at skulpturer befinner seg i samme rom som mennesker, slik Kenneth Gross (2006, s. 17) minner om: «Unlike paintings, statues occupy the space of bodies, compete with bodies for that space, share the same light and atmosphere.» Dette er ikke minst relevant for *Struwwelpeter-Brunnen*, som ble plassert på et sted som allerede var i bruk av skateboard-ere og BMX-syklister. For å undersøke samspillet mellom skulpturen og menneskene rundt den henvender jeg meg til Mieke Bals (2010) fire analytiske innganger til kunstutstillinger, som hun sorterer under fire metaforer. I tilfellet *Struwwelpeter-Brunnen* framstår teatermetaforen som særlig relevant, da den viser til hvordan utstillingsrommet blir som en teaterscene, der kunstobjektet iscenesettes som karakter, og hvor også publikum trer opp på scenen og blir en del av teateret som utspiller seg der.

Referanser:

- Bal, M. (2010). Exhibition Practices. *MLA, Modern Language Association*, 125(1), 9–23.
- Gross, K. (2006). *The Dream of the Moving Statue*. The Pennsylvania State University Press.
- Massey, D. (1992). Politics and Space/Time. *New Left Review* 1/196, 65–84.
- Mørstad, E. (2007). *Skulpturleksikon. Billedhuggerkunstens begrepsverden* (2. utg.). Unipub forlag.
- Skaret, A. (2014a). Literary sculptures: Mrs Pepperpot across media. I M. Lassén-Seger & A. Skaret (Red.), *Empowering transformations: Mrs Pepperpot revisited* (s. 93–103). Cambridge Scholars Publishing.

Sorte vinger og gul tapet – syner og sykdom hos Henrik Ibsen og Charlotte Perkins Gilman

Ingrid Skjerdal, ingrid.skjerdal@inn.no

Henrik Ibsens drama *Fruen fra havet* (1888) og Charlotte Perkins Gilmans novelle «The Yellow wallpaper» (1892) presenterer historier der sykdom og behandling står sentralt. En spesiell vri i disse to sykehistoriene, er at de handler om kvinner som behandles av leger de også er gift med. Syner, forestillinger og fortolkninger har en sentral plass i tekstene, og spøkelseshistorien er en referanse i begge tekstene. Hva er det som kommer til syne i disse tekstene, og hvem viser det seg for? Hva slags troper og bilder blir presentert, og hvilke måter å tenke og forstå åpner disse for? I hvilken grad speiler fortolkningsprosessene *i* teksten og tolkningene *av* teksten hverandre? Jeg vil ta opp noen tråder fra Toril Moi (2006) og Anne Marie Rekdals (1998) lesninger av *Fruen fra havet*, og trekke inn arbeider som undersøker forbindelsen mellom sykdom og litteratur (Aaslestad, 2007; Bondevik & Stene-Johansen, 2011; Johannisson, 1996).

Referanser:

- Aaslestad, P. (2007): *Pasienten som tekst: fortellerrollen i psykiatriske journaler: Gaustad 1890–1990*. (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Bondevik, H. & Stene-Johansen, K. (2011). *Sykdom som litteratur: 13 utvalgte diagnoser*. Unipub.
- Johannisson, K. (1996). *Det mørke kontinentet: kvinner, sykkelighet og kulturen rundt århundreskiftet*. Aventura.
- Moi, T. (2006). *Ibsens modernisme*. Pax.
- Rekdal, A. M. (1998). *Frihetens dilemma: Ibsen lest med Lacan* (Doktoravhandling). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Historical literacy in the English classroom: A theoretical framework

Torunn Skjærstad, torunn.skjarstad@inn.no

This paper presents a theoretical framework on how to develop historical literacy through a reader response approach to First World War literary texts in the English classroom. The paper takes the concepts of historical literacy as its point of departure, and argues that the concept is about critical historical thinking, historical awareness and affective engagement in encounters with historical texts. I merge the understandings of historical literacy with that of a transactional view of reading and responding to literature, that “reception, response, and interpretation are in a sense preordained by the rhetoric of the literary work, but the audience also plays a role in shaping how the work will be understood and what meanings it will have” (Rivkin & Ryan, 2004, p. 128). The use of historical literary texts allows me to address the history/literature debate, where I agree with Hayden White’s ideas, that history and literature correspond, overlap and function as complementary aspects of reality, “both known and only experienced” (White, 1978, p. 178). Further, research on reader responses of historical literary texts have found that the approach gives learners the chance to engage in a meaning-making process that engages readers’ interests and emotions, and stimulate their critical thinking (González & Courtland, 2009; Kern & Schultz, 2005; Redmann & Sederberg, 2017). In a transactional view, even though the same text can take on different meanings with different readers, or even with the same reader in different contexts, I believe that encountering the texts in a lower secondary classroom within a set theoretical framework of activities and approaches, will allow for a common frame of reference, a “shared cultural milieu and shared criteria of validity of interpretation” (Rosenblatt, 2005, pp. 22-23).

References:

- González, I., & Courtland, M. C. (2009). The Reader Response Approach in Modern Language Acquisition. *Journal of the Canadian Association for Curriculum Studies*, 7(2), 110.
- Kern, R., & Schultz, J. M. (2005). Beyond orality: Investigating literacy and the literary in second and foreign language instruction. *The Modern Language Journal*, 89(3), 381-392.
- Redmann, J., & Sederberg, K. (2017). The First World War in the Literacy-Focused Classroom: Teaching German through Cultural Themes. *Die Unterrichtspraxis*, 50(1), 45-66. <https://doi.org/10.1111/tger.12021>
- Rivkin, J., & Ryan, M. (2004). Introduction: Language and Action In J. Rivkin & M. Ryan (Eds.), *Literary theory: an anthology* (Second edition. ed., pp. 127-130). John Wiley & Sons Incorporated.
- Rosenblatt, L. M. (2005). *making meaning with texts: selected essays*. Heinemann.
- White, H. (1978). *Tropics of Discourse. Essays in Cultural Criticism*. The John Hopkins University Press.

Når mødre blir dyr. Lesninger av to nordiske bildebøker for barn

Tove Sommervold, tove.sommervold@inn.no
Inger-Kristin Larsen Vie, ingerkristin.vie@inn.no

I flere nyere nordiske bildebøker for barn utfordres myten om “den gode moren”. I Norge har særlig Gro Dahle og Svein Nyhus vist oss plagede mødre som ikke greier å ivareta sin omsorgsrolle, og i noen av disse bøkene fremstår mor som en dehumanisert skikkelse (Dahle & Nyhus, 2014, 2018). Dyrets/fabeldyrets negative eller problematiske egenskaper fremheves, samtidig som endrede relasjoner og maktforhold mellom barn og voksen kommer til uttrykk. Bildebøker som problematiserer morsrollen kan fremstille barnet som et offer, men også som ansvarlig og kreativt. Når mor blir den sårbare eller farlige, må barnet agere, med eller uten hjelp utenfra. Slik understrekes barnets evne til å finne løsninger på mors utfordringer, samtidig som morsskikkelsen til slutt vender tilbake til en bedre versjon av seg selv.

I vår presentasjon utforsker vi to bildebøker for barn med denne tematikken: Pija Lindenbaums *När Åkes mamma glömde bort* (2005) og Karin Saanum og Gry Moursunds *Pinnsvinmamma* (2006). Begge bildebøkene beskriver mødre som svikter i omsorgsrollen, samtidig som mødrenes tilstand blir en forutsetning for barnets utvikling. I de omsnudde rollene blir leken en strategi for barnet til å møte og håndtere de utfordringene som mors problemer representerer. Våre lesninger viser hvordan barnets evne til å handle når mor blir et dyr, utspiller seg gjennom fantasi og lek. Barnets rollelek blir en måte å håndtere situasjonen på og overvinne den redselen og bekymringen som mors dyriske tilstand bringer med seg. Teoretiske innganger er studier som utforsker morsrollens diversitet i barnelitteraturen, deriblant Fraustino og Coates' (2016) studier av komplekse morsroller. Videre er Nikolajeva og Scotts (2006) bildebokteori, og Nikolajevas diskusjon av bildebokas muligheter til å aktualisere etiske og moralske dilemmaer (2013, 2018), relevant. Det samme er leketeori, slik den presenteres hos Huizinga (1938).

Referanser:

- Dahle, G. & Nyhus, S. (2014). *Akvarium*. Cappelen Damm.
- Dahle, G. & Nyhus, S. (2018). *Dragen*. Cappelen Damm.
- Fraustino, L. R. & Coats, K. (2016). *Mothers in Children's and Young Adult Literature. From the Eighteenth Century to Postfeminism* (s. 170–181). University Press of Mississippi.
- Huizinga, J. (2004). *Den lekande människan*. Natur och kultur.
- Lindenbaum, P. (2005). *När Åkes mamma glömde bort*. Rabén & Sjögren.
- Nikolajeva, M. & Scott, C. (2006). *How Picturebooks Work*. Routledge.
- Nikolajeva, M. (2013). Picturebooks and Emotional Literacy. *The Reading Teacher*, 67(4), 249–254. <https://doi.org/10.1002/trtr.1229>.
- Nikolajeva, M. (2018). Emotions in picturebooks. I B. Kümmerling-Meibauer (Red.), *The Routledge Companion to Picturebooks* (s. 110–118). Routledge.
- Saanum, K. & Moursund, G. (2006). *Pinnsvinmamma*. Omnipax.

Når havet viker unna: Kunstmotivet i bildeboka *Spelejenta* av Jon Fosse og Øyvind Torseter

Silje Harr Svare, silje.svare@inn.no

Spelejenta (2009) er en bildebok for barn, skrevet av Jon Fosse og med bilder av Øyvind Torseter, som tematiserer kunst, sansning og natur. Hovedpersonen, Spelejenta, leter etter sin bortkomne far, og finner fram til ham gjennom et helt eget indre syn og sin egen felemusikk. Når hun er ute og leter etter ham, gjør det indre synet og musikken fra fela at naturkreftene trekker seg unna: myra, som suger henne ned, slipper taket, fjellet som reiser seg over henne, åpner seg og lar henne passere, og havet, som mot slutten av boka ligger «stort og vidt og veldig» mellom henne og faren, deler seg i to vannvegger som hun kan gå mellom (oppslag 9). Dette opplagte bibelske motivet i Fosses tekst har Torseter supplert med et bilde som tydelig refererer til Hokusais ikoniske «The Great Wave off Kanagawa» (ca. 1830). Hokusais tresnitt skal ha inspirert både Debussys *La Mer* og Rilkes «Der Berg». Visualisert av Torseter, understreker det kunstmotivet i boka, som er det jeg vil se nærmere på i mitt innlegg.

Hva betyr de bibelske assosiasjonene, og hva er egentlig forholdet mellom kunst, kropp, natur og sansning i *Spelejenta*? På hvilken måte belyser utformingen av Fosses tekst og av Torseters bilder bokas kunstmotiv? Når myr, fjell og hav viker for kunsten, betyr det at Fosse skriver fram et idealistisk kunstsyn, der kunsten befri oss fra våre jordiske betingelser og løfter oss opp i noe høyere? Det kan virke slik, men i mitt innlegg vil jeg argumentere for at denne forståelsen av kunstmotivet i *Spelejenta* kompliseres om vi legger merke til tvetydighetene i teksten.

Jeg vil undersøke kunstmotivet i *Spelejenta* med utgangspunkt i den franske psykologen og fenomenologen Maurice Merleau-Pontys tekster om kunst og litteratur, der nettopp forholdet mellom kunst og sansning, kropp og natur står sentralt. Både Fosses skrivemåte og Torseters helt særegne bilder inngår i bokas tematisering av kunst, og vil bli dratt inn i presentasjonen i den grad tiden tillater det.

Referanser:

- Andén, L. (2019). Literature and the Expressions of Being in Merleau-Ponty's Unpublished Course Notes. *Journal of the British Society for Phenomenology*, vol. 50, nr. 3, 208-219. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00071773.2018.1558939>
- Fosse, J. & Torseter, Ø. (2009). *Spelejenta*. Det Norske Samlaget.
- Galen A. Johnson (Red.). (1993). *The Merleau-Ponty Aesthetics Reader. Philosophy and Painting*. Northwestern University Press.